

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1945

Vyhlášené: 27.10.1945 Časová verzia predpisu účinná od: 01.01.1948 do: 01.06.1948

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

100.

Dekret prezidenta republiky

ze dne 24. října 1945

o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků.

K návrhu vlády a po dohodě se Slovenskou národní radou ustanovují:

ODDÍL I

Rozsah znárodnění.

§ 1.

(1) Dnem vyhlášení tohoto dekretu se znárodnují zestátněním:

1. podniky provozované podle obecného horního zákona, báňská oprávnění podle §§ 22 a 41 obecného horního zákona a práva majitelů pozemků podle § 1, záhlaví I, částka VII dočasných soudních pravidel z roku 1861, platných na Slovensku;
2. energetické podniky a zařízení sloužící výrobě, opatřování, rozvodu a dodávce energie všeho druhu, kterou lze rozváděti širšímu okruhu spotřebitelů, zejména elektřiny, plynu a páry, s výjimkou výrobních závodních zařízení neznárodněných podniků, které energii převážně samy spotřebují;
3. železárny, ocelárny, válcovny oceli, hutí na barevné kovy s výjimkou tavíren kovů výrobně i hospodářsky samostatných;
4. slévárny šedé, ocelové, kujné litiny a barevných kovů, s více než 400 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1942 až 1944;
5. válcovny, lisovny a tažírny kovů, pokud nezpracovávají jen olovo nebo cín;
6. podniky průmyslu kovodělného, elektrotechnického, jemné mechaniky a optiky, s více než 500 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1942 až 1944;
7. podniky zbrojního průmyslu, které svým výzkumným i výrobním zaměřením jsou nositeli vývoje vojenské výzbroje, a výroby výbušin;
8. z oboru chemického průmyslu podle stavu v den počátku účinnosti tohoto dekretu:
 - a) podniky s továrním zařízením pro některou z těchto výrob: kyseliny sírové, solné nebo dusičné, karbidu vápníku nebo křemíku, umělého korundu, kyanidů alkalických, alkalických kovů nebo zásad elektrolytický, sody amoniakální, vodního skla, zápalek, umělých hnojiv, zemitých barev spojených s těžbou surovin, plynožárných tělísek, kyseliny octové, acetonu nebo metanolu z dřevného dehtu, benzenu a jeho homologů, čištěných nerostných olejů a pohonných látek získaných destilací ropy, krakováním olejů nebo synteticky, umělých sladidel, umělých vláken, syntetického kaučuku, pryžových obručí pro motorová vozidla a jízdní kola,
 - b) podniky tovární výroby chemicko-farmaceutické;

9. těžba a ložiska magnesitu, asbestu, kaolinu, slídy, živce, vysokohodnotných žáruvzdorných hlin a jílu hlubinně těžených, podniky pro výrobu cementu a cementových pojiv;
10. podniky pro výrobu technického porculánu, osinkocementového zboží, s více než 150 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;
11. podniky pro výrobu skla s vanovým zařízením pro nepřetržitý provoz, podle stavu v den počátku účinnosti tohoto dekretu;
12. podniky pro výrobu skla s denními vanami a sklárny s celkovým pánvovým obsahem přes 1000 litrů, podle stavu v den počátku účinnosti tohoto dekretu;
13. podniky, jejichž základním výrobním oborem jest výroba stavební, technické keramiky, kachlového zboží, porculánu, vápna a těžba vápence s více než 150 zaměstnanci v základním výrobním oboru podle průměru stavů ke dnům 1. července let 1938 až 1940;
14. podniky, jejichž základním výrobním oborem jest výroba cihlářského zboží s více než 200 zaměstnanci v základním výrobním oboru podle průměru stavů ke dnům 1. července let 1938 až 1940;
15. podniky pro výrobu celulosy;
16. podniky vyrábějící zároveň papír a lepenku, papír a dřevovinu, lepenku a dřevovinu nebo všechny tyto druhy, s více než 300 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;
17. podniky pilařské s více než 150 zaměstnanci, pracujícími jen v závodě, podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;
18. podniky pilařské s dalším zpracováním dřeva, podniky pro zpracování dřeva, s více než 300 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;
19. podniky pro tovární výrobu dyh, desek ze sklížených dyh, podle stavu v den počátku účinnosti tohoto dekretu;
20. přádelny bavlny, česané příze, mykané příze, které ji dále nezpracovávají, upraveného lnu, juty, umělých vláken, s více než 400 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;
21. tkalcovny bavlny s více než 500 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;
22. tkalcovny vlny, hedvábí a umělých vláken, podniky pro výrobu koberců a pokrývek, trhární, podniky pro výrobu krajků a prýmků, podniky průmyslu stávkářského a pletářského, s více než 400 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;
23. přádelny na zpracování textilního odpadu, podniky pro výrobu šicích nití a přízí, dále nezpracovávaných tkanin nebo pletení, pro výrobu vaty z přírodních a umělých vláken, obvazových látek, tkalcovny lnu, konopí, juty, s více než 400 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;
24. podniky zušlechťovacího textilního průmyslu, tiskárny textilních výrobků, s více než 200 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;
25. podniky průmyslu oděvního s více než 500 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;
26. podniky pro výrobu usní, náhražek usní, předmětů z usní a z jejich náhražek, s více než 400 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1939 až 1941;
27. výroba gramofonových desek.

(2) U podniků průmyslových odvětví uvedených v odstavci 1, č. 4, 6, 10, 16 až 18 a 20 až 26, které nebyly v provozu ve všech dobách, podle průměru počtu zaměstnanců vzatých za základ pro

znárodnění, rozhoduje průměr stavů ke dnům 1. ledna, v odvětvích znárodněných podle č. 13 a 14 ke dnům 1. července posledních dvou let těchto dob, netrval-li provoz podniku ani tak dlouho, stav zaměstnanců k 1. lednu posledního roku pod těmito čísly uvedeného; u podniku, který nebyl ani v tomto dni v provozu, rozhoduje stav zaměstnanců ke dni počátku účinnosti tohoto dekretu. Počet zaměstnanců v rozhodných dobách se zjišťuje stavem vykazovaným nositeli veřejného sociálního pojištění.

(3) Ustanovení tohoto dekretu se nevztahují na podnik:

- a) společenstva výdělkového a hospodářského podle zákona ze dne 9. dubna 1873, č. 70 ř. z., o společenstvech výdělkových a hospodářských, na Slovensku družstva podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875, jakož i na podnik, který náleží takovému společenstvu nebo družstvu, nebo jemu náležel po 29. září 1938,
- b) který vláda ve zvlášť odůvodněných případech na návrh ministra průmyslu, na Slovensku ministra průmyslu v dohodě s pověřencem pro průmysl a obchod, vyjme ze znárodnění, pokud nejde o podniky a práva odvětví znárodněných podle § 1, odst. 1, č. 1,
- c) který ministr průmyslu v dohodě s ministrem financí, na Slovensku po dohodě s pověřencem pro průmysl a obchod a po slyšení pověřence pro finance vyloučí ze znárodnění za tím účelem, aby byl trvale zastaven, protože se vláda usnesla, že jeho další provozování není ve veřejném zájmu.

(4) Ministr průmyslu, na Slovensku v dohodě s pověřencem pro průmysl a obchod, vyhlásí s účinkem doručení v Úředním listě a v Úradnom vestníku, které podniky byly tímto dekretem znárodněny.

§ 2.

Ustanovení tohoto dekretu se nevztahují na podniky odvětví znárodněných podle § 1, odst. 1, č. 4, 6, 8, 10 až 14 a 16 až 26, dostavily-li se podmínky pro jejich znárodnění teprve po dni počátku účinnosti tohoto dekretu.

§ 3.

Zakládati nové podniky v odvětvích znárodněných podle § 1, odst. 1, č. 1 až 3, 5, 7, 9, 15 a 27 a nabývat k tomu potřebná oprávnění je vyhrazeno československému státu. Na návrh ministra průmyslu, na Slovensku ministra průmyslu v dohodě s pověřencem pro průmysl a obchod, může vláda toto právo vyjma v odvětví znárodněném podle § 1, odst. 1, č. 1 přenést na jinou fyzickou nebo právnickou osobu a vázati je podmínkami.

§ 4.

(1) Znárodněním nabývá československý stát vlastnictví znárodněných podniků v rozsahu níže stanoveném.

(2) Znárodnění se týká veškerých nemovitostí, budov a zařízení, sloužících provozu znárodněného podniku, veškerého příslušenství podniku, počítajíc v to všechna práva (patenty, licence, živnostenská oprávnění, známky, vzorky a pod.), směnky, cenné papíry, vkladní knížky, hotovosti a pohledávky k podniku náležící, jakož i všech hotových i nedokončených výrobků, polotovarů, zásob a hmot, které patří podniku v den počátku účinnosti tohoto dekretu. Ložisek a nalezišť surovin a movitostí a práv sloužících trvale provozu podniku se týká znárodnění, i když náleží někomu jinému než vlastníku podniku.

(3) Zároveň s podnikem se znárodňují v rozsahu plynoucím z ustanovení odstavce 2 i veškeré pomocné podniky a pomocné závody, náležící témuž vlastníku, jakož i veškeré podniky a závody, které tvoří s podnikem znárodněným nerozlučný hospodářský celek.

(4) Náleží-li znárodněný podnik komanditní společnosti na akcie, akciové společnosti, společnosti s ručením obmezeným nebo těžařstvu, které jsou kapitálově zvlášť silné, nebo u kterých jsou kapitálové účasti na nich rozptýleny na značný počet účastníků, nebo jejich podnikání zahrnuje poměrně širokou oblast, znárodňuje se veškerý jejich majetek, jakož i podniky koncernové, u kterých jim náleží více než polovina kapitálu nebo na které mají rozhodující vliv.

(5) Jde-li o jiné vlastníky, než o kterých jest ustanoveno v odstavci 4, vyjme ministr průmyslu, na Slovensku v dohodě s pověřencem pro průmysl a obchod, ze znárodnění jednotlivé majetkové kusy, majetkové soubory nebo práva, pokud jich není nezbytně třeba k provozu znárodněného podniku, a ponechá je dosavadnímu vlastníku.

§ 5.

(1) Národní podnik (§§ 12 a násl.), do kterého vplyne majetková podstata znárodněného podniku, vstupuje v závazky znárodněného podniku v den převzetí. Vplyne-li majetková podstata do několika národních podniků, rozvrhne ministr průmyslu, na Slovensku v dohodě s pověřencem pro průmysl a obchod, zároveň s opatřením podle § 12, do kterých závazků vstoupí jednotlivý národní podnik.

(2) U závazků, které jsou hospodářsky neodůvodněné, počítajíc v to závazky ze služebních smluv, zaručujících zaměstnancům nepřiměřeně vysoké platy, zaopatřovací požitky, odbytné a pod., může se národní podnik domáhati zrušení nebo jiné přiměřené úpravy. Nedojde-li o tom k dohodě, rozhodne rozhodčí soud. Podrobná ustanovení o rozhodčím soudu budou vydána zvlášť.

(3) Je-li znárodněný podnik zřejmě předlužen, může se národní podnik zprostiti ručení za závazky, s výjimkou závazků vyplývajících z práv, která by nebyla dotčena prohlášením konkursu, tím, že hodnotu rovnající se obecné ceně aktiv znárodněného podniku v den převzetí, zmenšenou o hodnotu závazků, které zůstanou nedotčeny, složí k soudu jako samostatnou majetkovou podstatu a navrhne, aby byl zřízen opatrovník, který by vypořádal závazky, a je-li třeba, navrhl prohlášení konkursu na podstatu náhrady.

(4) Stát neručí za závazky znárodněného podniku, ani když dojde k vypořádání podle předchozího odstavce. Zajištění závazků zůstává nedotčeno.

§ 6.

(1) Národní podnik může odporovati právním jednáním, která vykonal vlastník znárodněného podniku po 29. srpnu 1944 v úmyslu poškoditi nebo ztížit znárodnění průmyslu anebo zavléci ve svůj nebo cizí prospěch majetkové hodnoty podniku.

(2) Odporovati lze do jednoho roku od převzetí podniku. Jinak platí přiměřeně ustanovení odpůrčího řádu, vydaného zákonem ze dne 27. března 1931, č. 64 Sb.

ODDÍL II Náhrada.

§ 7.

(1) Za znárodněný majetek, který v době faktického skončení okupace a nacistického nebo fašistického režimu nepochybně vlastnický náležel nebo náleží osobám dále uvedeným, se

neposkytuje náhrada:

- a) Německé říši, Království maďarskému, osobám veřejného práva podle německého nebo maďarského práva, německé straně nacistické a politických stranám maďarským a jiným útvarům, organizacím, podnikům, zařízením, osobním sdružením, fondům a účelovým jměním těchto režimů nebo s nimi souvisejícím, jakož i jiným německým nebo maďarským právnickým osobám,
- b) osobám fyzickým národnosti německé nebo maďarské, s výjimkou osob, které prokáží, že zůstaly věrné Československé republice, nikdy se neprovinily proti národům českému a slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za její osvobození, nebo trpěly pod nacistickým nebo fašistickým terorem,
- c) osobám fyzickým, které vyvíjely činnost směřující proti státní svrchovanosti, samostatnosti, celistvosti, demokraticko-republikánské státní formě, bezpečnosti a obraně Československé republiky, které k takové činnosti podněcovaly nebo jiné osoby svěsti hleděly, záměrně podporovaly jakýmkoli způsobem německé nebo maďarské okupanty, nebo které v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu presidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech) nadržovaly germanisaci nebo maďarisaci na území Československé republiky nebo se chovaly nepřátelsky k Československé republice nebo k českému nebo slovenskému národu, jakož i osobám, které strpěly takovou činnost u osob spravujících jejich majetek nebo podnik.

(2) Ustanovení odstavce 1, písm. c) platí i pro osoby právnické, pokud lze fyzickým osobám, které jsou jejich členy nebo podílňiky na majetku nebo podniku (kapitálovým účastníkům), přičítati vinu na postupu orgánu zastupujícího právnickou osobu nebo pokud tyto osoby zanedbaly přiměřenou opatrnost při jeho volbě a dozoru naň.

(3) Nedostane-li se za majetek náhrady osobě právnické, přísluší poměrná část náhrady osobám na ní kapitálově zúčastněným, pokud nespádají pod ustanovení odstavců 1 nebo 2; při tom se hledí na účasti, které jsou pod národní správou, jako by náležely osobám státně spolehlivým.

(4) Náhrada se neposkytuje za znárodněný majetek ani za účasti na něm, které náležely v době po 29. září 1938 osobám spadajícím pod ustanovení odstavců 1 nebo 2 a již jim nenáleží, leč by neposkytnutí náhrady neodpovídalo zásadám slušnosti.

(5) Vláda může nařízením stanovit, že se určitému okruhu osob, spadajících pod ustanovení odstavců 1 až 4, poskytuje zčásti nebo zcela náhrada.

(6) O tom, zda fyzická nebo právnická osoba spadá pod ustanovení odstavce 1 nebo 2, rozhoduje ministr průmyslu v dohodě s věcně příslušným ministrem, na Slovensku též v dohodě s věcně příslušnými pověřenci.

§ 8.

(1) Pokud není stanoveno jinak v § 7, ani nejde o případ § 5, odst. 3, přísluší za znárodněný majetek náhrada.

(2) Pro určení náhrady je rozhodný stav znárodněného majetku podniku v den převzetí národním podnikem a závazků k němu v tento den náležitých. Náhrada se rovná obecné ceně majetku, vypočtené podle úředních cen ke dni vyhlášení dekretu, a není-li těchto cen, zjištěné úředním odhadem, po odečtení pasiv.

(3) Při určení náhrady se nepřihlíží k hodnotě:

- a) nevytěženého vyhrazeného nerostného bohatství,
- b) báňských oprávnění podle §§ 22 a 41 obecného horního zákona,

- c) práv majitelů pozemků podle § 1, záhlaví I, část VII dočasných soudních pravidel z roku 1861, platných na Slovensku,
- d) majetku určeného pro sociální, vzdělávací nebo podobné účely.

§ 9.

(1) Náhrada za znárodněný majetek se poskytuje:

- a) v cenných papírech (odstavec 3),
- b) v hotovosti,
- c) v jiných hodnotách.

(2) K provedení náhradové služby se zřizuje Fond znárodněného hospodářství (dále jen fond) se sídlem v Praze, který jest samostatnou právnickou osobou.

(3) K poskytnutí náhrady podle odstavce 1, písm. a) vydá fond cenné papíry, které budou zúrokovány a umořovány z přebytku výtěžků národních podniků. Jejich zúročení a umoření jest zaručeno státem; lze jich užití k ukládání peněz nezletilců a opatrovanců.

(4) O použití cenných papírů, odpovídajících hodnotě znárodněného majetku, za který se neposkytuje náhrada osobám uvedeným v § 7, rozhoduje vláda.

(5) Organizaci, správu a hospodaření fondu a zúročení a umoření cenných papírů a úhradu na to, jakož i zásady o poskytnutí náhrady v hotovosti a v jiných hodnotách upraví vláda nařízením.

(6) Fond podléhá doзору nejvyššího účetního kontrolního úřadu.

§ 10.

(1) Na vykonanie náhradovej služby sa zriaďuje Fond znárodněného hospodářství (ďalej len „Fond“) so sídlom v Prahe, ktorý je samostatnou právnickou osobou.

(2) Na poskytnutie náhrady podľa § 9 ods. 1 písm. b) vydá Fond cenné papiere, ktoré budú zúrokované a umorené z prostriedkov fondu. Ich zúročenie a umorenie je zaručené štátom; možno ich použiť na ukladanie peňazí maloletých a opatrovancov. Zúročenie a umorenie cenných papierov upraví vláda nariadením.

(3) V prípadoch, v ktorých sa podľa § 7 náhrada za znárodněný majetok neposkytuje, pripadá jej zodpovedajúca suma Fondu.

(4) Organizáciu, správu a hospodárenie Fondu upraví vláda nariadením.

§ 11.

(1) Svazkům územní nebo zájmové samosprávy, ústavům a korporacím, sloužícím výhradně veřejným účelům, jakož i ústavům lidového peněžnictví, které utrpí vážnou ztrátu při vypořádání svých majetkových zájmů a účastí na znárodněných podnicích, může vláda na návrh ministra průmyslu učiněný v dohodě s věcně příslušnými ministry, na Slovensku též v dohodě s příslušnými pověřenci, kromě náhrady poskytnouti přiměřený příspěvek z prostředků Fondu znárodněného hospodářství (§ 9). Na poskytnutí příspěvku není právní nárok.

(2) Za podmínek uvedených v předchozím odstavci lze obdobně poskytnouti příspěvky fyzickým osobám, byla-li utrpěnými ztrátami ohrožena jejich výživa nebo výživa osob, o které podle zákona nebo z mravní povinnosti pečují.

ODDÍL III

Národní podniky a jejich organisace.

§ 12.

(1) Z majetkové podstaty znárodněných podniků a dosavadních státních podniků ve znárodněných odvětvích zřídí ministr průmyslu v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též v dohodě s pověřenci pro průmysl a obchod a pro finance, národní podniky.

(2) Zřízení národního podniku se vyhlásí v Úředním listě a v Úradnom vestníku.

§ 13.

(1) Národní podniky jsou majetkem státu ve smyslu dalších ustanovení. Mají postavení samostatných právnických osob. Platí pro ně ustanovení o obchodnících plného práva, s hlediska daňového předpisy o podnicích veřejně účtujících, podléhají poplatkové povinnosti podle poplatkového zákona s jeho změnami a doplňky a platí od svého zřízení poplatkový ekvivalent podle § 1, odst. 2, písm. a) zákona ze dne 8. dubna 1938, č. 76 Sb., o poplatkovém ekvivalentu.

(2) Čistá hodnota majetkové podstaty, kterou stát na národní podnik převede, tvoří jeho kmenové jmění. Den, ke kterému národní podnik převezme majetek mu připadající, vyhlásí se podle § 12, odst. 2.

§ 14.

Podniky a závody, které podléhají znárodnění podle § 4, odst. 4, jednotlivě však nespádají pod ustanovení § 1, odst. 1, nebo § 4, odst. 3 a nehodí se k začlenění do některého národního podniku, může vláda na návrh ministra průmyslu, na Slovensku učiněný v dohodě s pověřencem pro průmysl a obchod, přenechat svazkům územní samosprávy nebo společenstvům výdělkovým a hospodářským (družstvům) nebo jiným osobám právnickým nebo osobám fyzickým za náhradu připadající na takový majetek podle § 8.

§ 15.

(1) Národní podnik jest povinen užívatí ve firmě označení „národní podnik“, i když převezme dosavadní firmu znárodněného podniku.

(2) Jiné než národní podniky nesmějí užívatí ve své firmě označení „národní podnik“.

(3) Odpovídá-li národní podnik v podstatě některému podniku znárodněnému, může užívat dosavadní firmy tohoto podniku bez svolení jinak podle platných předpisů nutného. Stane-li se tak, je ten, komu firma dosud náležela, povinen ji změnit nebo doplnit, aby se zřetelně lišila od firmy národního podniku.

§ 16.

(1) Národní podnik se zapisuje jako firma jednotlivce do rejstříku u krajského soudu vykonávajícího pravomoc ve věcech obchodních, v jehož obvodu má podnik své sídlo; má-li podnik odštěpný (vedlejší) závod, budiž také oznámen k zápisu do rejstříku u krajského soudu vykonávajícího pravomoc ve věcech obchodních, v jehož obvodu jest tento závod.

(2) V ohlášce k zápisu do rejstříku sdělí národní podnik soudu:

- a) data opatření, jímž byl podnik zřízen,
- b) firmu a sídlo podniku,

- c) předmět podnikání,
- d) způsob zastupování podniku a znamenání jeho firmy.

(3) K předložené ohlášce jest připojiti ověřený opis listiny vydané podle § 12, odst. 1.

§ 17.

(1) Na návrh národního podniku zapíše knihovní soud přechod vlastnických a jiných práv znárodněného podniku na navrhovatele s odvoláním na tento dekret.

(2) Ustanovení předchozího odstavce platí obdobně o vyznačení přechodu práv znárodněného podniku na národní podnik v jiných úředních rejstřících a seznamech (vodní kniha, rejstřík letecký, patentní, živnostenský a pod.).

§ 18.

(1) Národní podniky budtež vedeny zásadami obchodního podnikání. Stát neručí za jejich závazky.

(2) Národní podniky budou odvádět přebytky svých výtěžků státu.

§ 19.

K jednotnému vedení a podnikatelskému obstarávání společných záležitostí národních podniků zřídí vláda na návrh ministra průmyslu podle potřeby celostátní ústřední orgány. Na Slovensku zřídí vláda na návrh ministra průmyslu, učiněný v dohodě s pověřencem pro průmysl a obchod, také oblastní orgány. O těchto orgánech platí ustanovení § 12, odst. 2, §§ 13 až 18 a 20 přiměřeně.

§ 20.

(1) Správa národního podniku přísluší představenstvu v čele s ředitelem, který mu předsedá.

(2) Ředitel vede záležitosti běžného obchodního provozu národního podniku. Není-li představenstva, není-li schopno se usnášeti, nebo je-li nebezpečí v prodlení, přísluší řediteli, aby učinil potřebná opatření; o nich je povinen podati zprávu představenstvu v nejbližší jeho schůzi.

(3) Ředitel vykonává usnesení představenstva. Má-li však za to, že usnesení představenstva je na újmu zájmů národního podniku, zastaví je a podá o tom ihned zprávu představenstvu a příslušným nadřízeným orgánům.

(4) Ředitel zastupuje národní podnik navenek.

(5) Ředitele zastupuje náměstek (náměstkové) s právy a povinnostmi ředitele.

(6) Představenstvo a ředitel spravují podnik s péčí řádného hospodáře a osobně odpovídají za splnění svých povinností.

§ 21.

(1) Členy představenstva (náhradníky) národního podniku jsou zástupci (zástupce) zaměstnanců, zvolení osazenstvem z jeho středu, a osoby jmenované ústředním orgánem, na Slovensku oblastním orgánem, vyslechnuvším svazky územní a zájmové samosprávy. Volbu a jmenování členů představenstva potvrzuje ministr průmyslu, na Slovensku v dohodě s pověřencem pro průmysl a obchod; potvrzení může býti kdykoliv odvoláno.

(2) Členy představenstva (náhradníky) ústředního a oblastního orgánu jmenuje vláda na návrh ministra průmyslu, učiněný v dohodě se zúčastněnými ministry po slyšení příslušné ústřední odborové organizace, příslušných zájmových organizací průmyslu a podle povahy průmyslového odvětví i jiných odborných organizací a institucí, a pokud jde o členy představenstva (náhradníky) oblastního orgánu, též po dohodě s pověřencem pro průmysl a obchod.

(3) Členem představenstva (náhradníkem) národního podniku a ústředního a oblastního orgánu může být toliko československý státní příslušník; musí mít odborné vědomosti a zkušenosti.

(4) Člen představenstva (náhradník) národního podniku a ústředního a oblastního orgánu nesmí provozovat jiný výdělečný podnik, ani nesmí vykonávat funkci nebo činnost, která jest v rozporu se zájmy národního podniku a jeho ústředního (oblastního) orgánu.

(5) Členové představenstva (náhradníci) vykonají příslušnému řediteli slib, že budou svědomitě plnit své povinnosti v souladu se zájmy státu.

§ 22.

(1) Ředitele (náměstky) národního podniku jmenuje a odvolává se schválením ministra průmyslu představenstvo ústředního orgánu po slyšení Ústřední rady odborů a příslušných zájmových organizací průmyslu. Na Slovensku jmenuje a odvolává ředitele národního podniku (náměstky) se schválením ministra průmyslu, který vyslechne pověřence průmyslu a obchodu, představenstvo oblastního orgánu, po slyšení příslušného orgánu jednotné odborové organizace a příslušné zájmové organizace průmyslu. Prohlášení, kterým se ředitel (náměstek) národního podniku vzdává své funkce, bere na vědomí ústřední (oblastní) ředitel, čímž se zánik funkce stává účinným. Jsou-li v národním podniku alespoň tři náměstkové, musí být jeden z nich ustanoven z řad jeho zaměstnanců.

(2) Oblastní ředitele (náměstky) jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra průmyslu, učiněný po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, ústředního ředitele a příslušného orgánu jednotné odborové organizace. Prohlášení, kterým se oblastní ředitel (náměstek) vzdává své funkce, bere na vědomí ministr průmyslu po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, čímž se zánik funkce stává účinným.

(3) Ústřední ředitele (náměstky) jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra průmyslu, učiněný po slyšení Ústřední rady odborů a příslušné zájmové organizace průmyslu. Prohlášení, kterým se ústřední ředitel (náměstek) vzdává své funkce, bere na vědomí ministr průmyslu, čímž se zánik funkce stává účinným.

(4) Ředitelem (náměstkem) může být toliko československý státní občan, který musí mít odborné vědomosti a zkušenosti a být mravně, státně a národně spolehlivý a zachovalý.

(5) Ředitel (náměstek) nesmí vykonávat zaměstnání, funkci nebo jinou činnost, která jest v rozporu se zájmy národního podniku, ani nesmí provozovat jakýkoliv výdělečný podnik, ani se na něm účastnit.

(6) Ředitel (náměstek) ústředního (oblastního) orgánu, jakož i ředitel (náměstek) národního podniku slíbí ministru průmyslu, že bude svědomitě plnit své povinnosti v souladu se zájmy státu. Na Slovensku slíbí ředitel (náměstek) národního podniku totéž pověřenci průmyslu a obchodu.

(7) Dnem slibu se ujímá ředitel (náměstek) své funkce a stává se zaměstnancem ústředního (oblastního) orgánu nebo národního podniku; jeho pracovní poměr zaniká dnem, kdy byl odvolán nebo dnem, kdy bylo vzato na vědomí, že se vzdává funkce. Nedošlo-li k zániku pracovního

poměru za okolností, pro které by bylo jinak lze pracovní poměr zrušiti předčasně, příslušejí řediteli (náměstkovi) požitky nejméně po dobu, po kterou by náležely, kdyby byl pracovní poměr rozvázán výpovědí.

(8) Na jmenování a odvolání ředitele (náměstka) se nevztahují předpisy o spolurozhodování závodního zastupitelstva zaměstnanců při zařazování zaměstnanců na pracovní místa, a o předchozím souhlasu okresního úřadu ochrany práce při sjednání a rozvázání pracovního poměru.

(9) Vláda může nařízením upravití služební, platové a pracovní poměry ústředních a oblastních ředitelů a jejich náměstků a ředitelů národních podniků a jejich náměstků.

(10) Národní podnik ohlásí svého ředitele (náměstka) k zápisu do obchodního (firemního) rejstříku. Ředitel (náměstek) má učiniti svůj podpis před obchodním soudem nebo poslati svůj podpis v ověřené formě. Za podnik se podpisuje tak, že k vytištěnému nebo kýmkoliv napsanému znění firmy podniku připojí ředitel (náměstek) svůj podpis.

§ 23.

(1) Ministr průmyslu v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu a financí, může z majetkových podstat národních podniků nebo z jejich částí zřídit nové národní podniky, nebo začleniti majetkovou podstatu národního podniku nebo její část do jiného národního podniku.

(2) Národní podnik, do kterého se začleňuje majetková podstata jiného národního podniku, vstupuje ke dni převzetí v jeho závazky. Začleňuje-li se majetková podstata do několika národních podniků, určí ministr průmyslu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, do kterých závazků vstoupí jednotlivý národní podnik, po případě stanoví, v jakém poměru závazky na něj přecházejí.

(3) Ministr průmyslu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, stanoví, které závazky přecházejí na národní podnik s částí majetkové podstaty národního podniku do něho začleněnou.

(4) Národní podnik, jehož majetková podstata byla začleněna do jednoho nebo několika národních podniků, se zruší dnem, který ministr průmyslu vyhlásí v Úředním listě.

(5) Ustanovení předcházejících odstavců platí i pro ústřední a oblastní orgány.

§ 24.

(1) Ministr průmyslu v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu a financí, může zřídit národní podnik z majetkové podstaty podniků, které patří právnickým osobám, jejichž kapitálovými účastníky jsou výhradně národní podniky nebo osoby, které jednají z příkazu národních podniků; takové majetkové podstaty mohou také býti začleněny do národních podniků nebo ústředních nebo oblastních orgánů.

(2) Národní podnik (ústřední nebo oblastní orgán), do kterého se začleňuje majetková podstata podniků uvedených v odstavci 1, vstupuje ke dni převzetí v jejich závazky. Začleňuje-li se majetková podstata do několika národních podniků, určí ministr průmyslu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, do kterých závazků vstoupí jednotlivý národní podnik (ústřední nebo oblastní orgán), po případě stanoví, v jakém poměru závazky na něj přecházejí.

(3) Ustanovení příslušných předpisů o likvidaci neplatí, začleňuje-li se majetková podstata podniků podle předcházejících odstavců do národních podniků; právnické osoby, kterým patřily

tyto podniky, zruší ministr průmyslu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu vyhláškou v Úředním listě.

§ 25.

Zrušení národního podniku (§ 23) nebo právnické osoby, které patřil podnik uvedený v § 24, zapíše soud do obchodního (firemního) rejstříku na návrh ministerstva průmyslu.

§ 26.

(1) Mimo případy uvedené v § 23 zrušuje národní podnik ministr průmyslu v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu a financí, jde-li o ústřední orgán, vláda na návrh ministra průmyslu, jde-li o oblastní orgán, vláda na návrh ministra průmyslu, učiněný po slyšení pověřence průmyslu a obchodu. Zrušení vyhlásí ministr průmyslu v Úředním listě.

(2) Zrušení podle odstavce 1 zapíše soud do obchodního (firemního) rejstříku na návrh ministerstva průmyslu.

§ 27.

(1) Dojde-li ke zrušení národního podniku, jmenuje ústřední představenstvo se schválením ministra průmyslu uděleným v dohodě s ministrem financí likvidátora; zrušuje-li se ústřední orgán, jmenuje likvidátora ministr průmyslu, zrušuje-li se oblastní orgán, ministr průmyslu po slyšení pověřence průmyslu a obchodu. Likvidátora odvolává ústřední představenstvo se schválením ministra průmyslu, likvidátora ústředního orgánu ministr průmyslu a likvidátora oblastního orgánu ministr průmyslu po slyšení pověřence průmyslu a obchodu.

(2) Ministerstvo průmyslu ohlásí jmenování i odvolání likvidátora k zápisu do obchodního (firemního) rejstříku.

§ 28.

(1) Likvidátor zastupuje podstatu likvidujícího národního podniku. Obmezení jeho pravomoci nemá vůči třetím osobám právního účinku.

(2) Likvidátor má učiniti svůj podpis před obchodním soudem nebo podati jej v ověřené formě.

(3) Likvidátor znamená firmu tak, že ke znění dosavadní firmy, kýmkoliv napsanému nebo natištěnému, připojí svůj podpis s dodatkem „likvidátor“.

§ 29.

(1) Likvidátor vede záležitosti likvidujícího národního podniku s péčí řádného hospodáře; pokud není stanoveno jinak, má práva a povinnosti správy národního podniku.

(2) Likvidátor osobně odpovídá za plnění svých povinností.

§ 30.

(1) Likvidátor ukončí běžné obchody národního podniku, splní jeho závazky, vybere jeho pohledávky a zpeněží jeho ostatní majetek, pokud o něm jinak neustanoví ministr průmyslu v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu a financí. K ukončení nevyřízených obchodů může likvidátor uzavřít také nové obchody.

(2) Likvidátor vyzve věřitele vyhláškou v Úředním listě, aby do 6 měsíců přihlásili své pohledávky. Částky nepřihlášených, sporných nebo dosud nedospělých pohledávek složí likvidátor k obchodnímu soudu.

(3) Likvidační přebytek zrušeného národního podniku odvede likvidátor Fondu znárodněného hospodářství.

(4) Po skončení likvidace se odevzdají knihy a spisy zrušeného národního podniku ústřednímu, na Slovensku oblastnímu orgánu, jde-li o ústřední nebo oblastní orgán, ministerstvu průmyslu.

(5) Knihy a spisy zrušeného národního podniku budtež uloženy na bezpečném místě a uschovány po deset let od skončení likvidace.

§ 31.

Vláda může podříditi ústřednímu (oblastnímu) orgánu i podniky zřízené podle jiných právních předpisů. Pokud vláda neupraví nařízením odchylně poměry takových podniků, platí o nich přiměřeně předpisy, podle kterých byly tyto podniky zřízeny.

§ 32.

Ministr průmyslu může vyjmouti národní podnik z jeho organizace podle tohoto oddílu a v dohodě s příslušným ministrem odevzdati k opatření podle předpisů, které tomuto ministru přísluší prováděti. Pokud vláda neupraví nařízením odchylně poměry takového národního podniku, platí o něm přiměřeně ustanovení tohoto oddílu.

§ 33.

Vláda vydá nařízením podrobné předpisy o národních podnicích a ústředních a oblastních orgánech, zejména o jejich správě, hospodaření, financování, o použití jejich zisků, o vztahu zaměstnanců k podniku, o kontrole, o odpovědnosti ředitele a členů představenstva, o výzkumnictví národních podniků a o působnosti ministerstva průmyslu v poměru k národním podnikům (statut národních podniků).

§ 34.

Ministr průmyslu, na Slovensku v dohodě s ním také pověřenec pro průmysl a obchod, dozírá na podniky znárodněné a na národní podniky a oblastní a ústřední orgány a fondy (§ 26), jakož i na výzkumnictví jejich, a může jejich činnosti i hospodaření kdykoliv svými nebo jím pověřenými orgány přezkoumávat. Podrobnosti upraví statut národních podniků (§ 23).

§ 35.

(1) Pracovní a platové poměry zaměstnanců národních podniků a ústředních (oblastních) orgánů se řídí předpisy platnými pro zaměstnance v soukromoprávním poměru.

(2) Pokud tento dekret nestanoví jinak, nesmějí býti zásadně zhoršeny platové a zaopatřovací podmínky zaměstnanců a poživatelů zaopatřovacích platů znárodněných podniků, kteří byli v nich zaměstnáni nebo požívali zaopatřovací platy v den převzetí podniku (§ 13, odst. 3).

(3) Vláda upraví nařízením pracovní a platové poměry, jakož i další pensijní zabezpečení zaměstnanců, kteří do dne převzetí podniku (§ 13, odst. 3) v něm konali službu v pragmatikálním nebo regulovaném služebním poměru.

§ 36.

Majetek určený pro sociální, vzdělávací a podobné účely nesmí býti odňat svému určení. Totéž platí o sociálních, vzdělávacích a podobných фондах; podrobnosti o jejich organizaci upraví statut národních podniků.

ODDÍL IV.**Přechodná ustanovení.****§ 37.**

(1) Dokiaľ nebol znárodnený podnik, alebo majetok začlenený alebo sverený do správy, je ten, komu tento podnik alebo majetok náležal, pri právnických osobách a iných združeníach alebo súboroch osôb orgán, ktorý je povolaný ich zastupovať, povinný pod osobnou zodpovednosťou viesť jeho správu a veci so starostlivosťou riadneho hospodára. To isté platí o národnom správcovi ustanovenom podľa predpisov o tom vydaných.

(2) Osoby povinné dočasne viesť správu a veci podľa odseku 1 majú po čas tejto činnosti práva a povinnosti správy národného podniku. Zodpovedajú za škodu, ktorú spôsobili svojím zavinením; ak je správou a vedením vecí poverené niekoľko osôb, zodpovedajú za zavinenu škodu rukou spoločnou a nerozdielnou.

(3) Osoby, ktoré sú povinné viesť dočasne správu a veci podľa odseku 1, majú nárok na primeranú odmenu z prostriedkov podniku, výšku ktorej určí Ministerstvo priemyslu.

§ 38.

Práva a záväzky vzniknuté prevádzaním znárodneného podniku až do dňa prevzatia patria k jeho majetkovej podstate.

§ 40.

Právní jednání, písemnosti, podání k zápisu do veřejných knih a rejstříku a úřední úkony, potřebné k provádění tohoto dekretu, jsou osvobozeny od daní, poplatků a dávek. To neplatí o obchodní činnosti, o převodech majetku nebo majetkových práv z národních podniků na osoby jiné než národní podniky a o běžných obchodech ukončovaných likvidátorem podle § 30.

(1) Výtěžky (důchody) dosažené ze znárodněného podniku až do dne převzetí (§ 13, odst. 3) jsou součástí základu pro vyměření daně důchodové, všeobecné i zvláštní daně výdělkové a daně rentové posledního vlastníka znárodněného podniku před jeho znárodněním.

§ 42

(1) Fond národní obnovy zatíží Fond znárodněného hospodářství částkou rovnající se úhradě za konfiskované majetkové podstaty v rozsahu jejich použití podle § 12, která se určí přiměřeně podle ustanovení § 8, odst. 2.

(2) Ministr průmyslu může v dohodě s ministrem financí naříditi, aby národní podniky převedly na Fond znárodněného hospodářství své vázané vklady.

(3) Vláda určí, jak se vyrovná zůstatek vzájemných nároků mezi Fondem národní obnovy a Fondem znárodněného hospodářství.

ODDÍL V

Trestní ustanovení.

§ 43.

(1) Kdo se dopustí pletich v úmyslu, aby znárodnění podniku podléhajícího znárodnění zestátněním zmařil nebo zvýšenou měrou ztížil, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let a trestem na penězích do deseti milionů korun; v oboru působnosti trestního zákona zák. čl. V/1878 vysloví soud zároveň ztrátu úřadu a dočasné odnětí politických práv.

(2) Kdo poruší některé ustanovení tohoto dekretu nebo nařízení podle něho vydaných, bude potrestán, nejde-li o čin soudně trestný, okresním národním výborem pro správní přestupek trestem na penězích (pokutou) do pěti milionů korun a trestem na svobodě (vězením, uzamčením) do šesti měsíců nebo některým z těchto trestů; pro případ nedobytnosti trestu na penězích uloží se náhradní trest na svobodě podle míry zavinění do šesti měsíců. Uloží-li se oba tresty zároveň, nesmí trest na svobodě spolu s náhradním trestem za nedobytný trest na penězích činiti více než šest měsíců.

(3) Tresty na penězích připadají státu.

§ 44.

(1) Ukládá-li soud nebo okresní národní výbor trest na penězích zaměstnanci, zmocněnci, zástupci nebo jinému orgánu fyzické nebo právnické osoby, při jejímž zastoupení byl čin trestný podle § 31 spáchán, může vysloviti, že tato osoba ručí za uložený trest na penězích rukou společnou a nerozdílnou.

(2) Tato osoba musí býti, je-li soudu (okresnímu národnímu výboru) známa, obeslána k jednání v první stolici a je oprávněna přednésti skutkové okolnosti, jež mohou míti význam pro posouzení věci a činiti návrhy.

(3) Výrok o ručení třeba pojmouti do rozsudku (trestního nálezu) a osoba tímto výrokem postížená má právo bráti jej v odpor odvoláním. V řízení pro soudně trestný čin může se veřejný žalobce odvolati také tehdy, když takový výrok nebyl učiněn. O odvolání proti takovému výroku platí totéž co o odvolání proti výroku o trestu.

(4) Tresty na penězích se dobývají na osobě, již bylo ručení uloženo, podle všeobecných ustanovení platných o trestech na penězích.

§ 45.

(1) Při odsouzení pro zločin podle § 31, odst. 1, nebo při odsouzení pro správní přestupek podle § 31, odst. 2 k trestu na svobodě nebo na penězích přesahujícímu jeden milion korun, uveřejní se rozsudek (trestní nález) v jednom nebo několika denních listech určených rozsudkem (trestním nálezem) na útraty odsouzeného.

(2) Soud (okresní národní výbor) stanoví, zda mají býti uveřejněny i důvody rozsudku (trestního nálezu) nebo jejich podstatný obsah ve znění, které sám určí.

§ 46.

Z odsuzujícího trestního nálezu se lze do 15 dnů od jeho doručení odvolati k zemskému národnímu výboru, který rozhodne s konečnou platností. Odvolání jest podati u okresního národního výboru, který nález vydal. Odvolání má odkladný účinek.

§ 47.

Přestupky tohoto dekretu se promlčují ve třech letech.

**ODDÍL VI
Účinnost a provedení.****§ 48.**

Tento dekret nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provedou jej všichni členové vlády.

Dr. Beneš v. r.

Fierlinger v. r.

David v. r.

Kopecký v. r.

Gottwald v. r.

Laušman v. r.

Široký v. r.

Ďuriš v. r.

Dr. Šrámek v. r.

Dr. Pietor v. r.

Ursíny v. r.

gen. Hasal v. r.

Masaryk v. r.

Hála v. r.

gen. Svoboda v. r.

Dr. Šoltész v. r.

Dr. Ripka v. r.

Dr. Procházka v. r.

Nosek v. r.

Majer v. r.

Dr. Šrobár v. r.

Dr. Clementis v. r.

Dr. Nejedlý v. r.

gen. Dr. Ferjenčík v. r.

Dr. Stránský v. r.

Lichner v. r.

